

ШЫҢ

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нің Дээди

Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы Эртээ 2 көп.

АЖЫКТЫГ, УТКА-ШЫНАРЛЫГ ДЫШТАНЫЛГА ДЭЭШ

Совет кижилеринин амыдырал-чурутталганын улам экинчилер, оларның кадыкшылын былыгылаары Совет эрге-чагырганын баштайгы хүнеринден эгелээш-ле бистин Коммунисттик партиявыстың эң улуг ичкээнгейин салып мөлгөн айтырымы болур. Ажылчы чон бүгү материалдыг байлыкты тургузар иол күш.

Боттарының үре-түңнелиг күш-ажылын бистин республиканың ажылчы чоннары база-ла ол чагай херекке бурун-биле баралганын турар. Беш чыл планының оналгаларын амыдыралга чедишкенин боттарының күчүлүгү бээр чүдүлдерин бирээзи ажылчыг дыштанылга болур. Оң ужурун бистин Коммунисттик партиявы совет кижиниң дыштанылганын үргүлчү ичкээнгей салып мөлгөн. Хоорайларда, суурларда хей санын театрлар, культура бажыңнары, клубтар, кызыл-булуңнар, спорт оюулары, стадионнар, туристер базалары дээш өск-дээ өскө черлер ажылчыг дыштанылга оларның үндэсин суурлары болур.

Сөөлүгү уеде Тожу районда Азас хал бистин республиканың ажылчы чонунуң дыштанылганын хандарының база бир улуг турлаа апарган. Эрткен сезонда ол туриски база элентир чыры-биле хандартынып, дыштанылгалар болур-чугуру аш-чем, культура-массалыг ажылдар-биле четче хандартынган. Ол дыштанылга черинге бо эрткен сезонда 100 орун немешкен. СЭКП Тожу райому болгаш ажылчы чоннар депутаттарының район Совединин, куускому мурунда кол-хоттарның пионер лагерги турган бажыңны пүткөз чон дыштанып барганнарын эргезинге ажылгазар кылдыр шийитир-дээш.

Республиканың бугурулгелеринде, колхоз болгаш совхозтарында партия организациалары ажылчы чонунуң дыштанылганын эвээш эвес ичкээнгейин салып турар. Бо чугула айтырыгы шийитирээрге профивиле организациалары база биче эвес үлүүн кирип мөлгөн. Оң чамдык чиктерини маңаа көргүзүп болур. Кызылдың пассажирлер АТБ-инде парторганизациалары секретары И. Чернышев, Кызыл садында А. Назанцев, № 1 АТБ-де А. Винокурова оларның шийитил турары коллективтеринде амыдал тураларның културулуг дыштанылганын оңа ичкээнгейин салып, организастыг хемчеглерин ал мөлгөнгөн. Ылаңгыя хоорай даштынче массалыг үнүшкүннерини мылып, балыктап, каттап, кыжын хааптап туралар. № 1 АТБ-ниң баштаар чери болгаш партия организациалары Дус-Халге дыштанылга бажыңын кылып алырын хемчеглерин ал турар.

Турим талазы-биле область чөвүлелин чамында эскеру-сия бюроз амыттынып, бо аразында эвээш эвес ажылдарын кылып чурттан. Кызыл, Ан-Довуран хоорайларда туристер илуун организастап тургускан. Ленинни чер — Шушенское сууринге чол эгезинден бээр 827 кижи эскерусялап, маңаа Эрзин, Наа-Хем, Бий-Хем, Чоюн-Хемин районнарын база Кызыл хоорайның чурттагыч чону идепкейлиг киришкен. Дыштанылга хүнеринин маюруду-биле Кызыл хоорайдан чартык чылда 840 кижини дыштандырар турган болза, ол сан 2018 четкен.

Бистин республикага өске областтардан, республикалардан туристер чыл буруда калбаа-биле изеп турар апарган. Эрткен чартык чылда Москва, Ленинград, Новосибирск, Таллин болгаш өске-дээ улуг-улуг хоорайлардан безин 14 бөлүн изеп дыштангаш барган.

Беш ажал болгаш ийн дыштанып хүнүгүт недежыке үлет-пур, бугурулгелерин, тууг болгаш өске-дээ организациаларның хей кезини шийтээш амыг уеде амычы чоннарын дыштанылганын ажылчыг кылдыр эки организастаары чер-черде партия болгаш хей-ниити организациаларының амыл-чорудулганында чугула айтырылганын бирээзи апарган. Маңаа чогадыкчы аргаларын, чаа хемчеглерин дилеп тывар херек. Дыштанылганы чүгө эскеруся, хоорай даштынче сөлгүстээшкенин-биле кызылгалайын ажылчы, туугу, колхозчу, албан-хаакчы бүрүз хостуг шагын ниити билин беддеринге, хей-ниитиниң амылгыга идепкейлиг кирижиринге ажылгазар кылдыр ынчаар организастаа чогуру.

Эрткен чылын СЭКП Кызыл хоорому болгаш чамдык райкомнар чонунуң дыштанылганын организастаар дугайында организаста-массалыг хемчеглерин боттандырып турган. Бо эки эгелээшкенин сөөлүгү уеде суларазын четпес деп демдег-дээр херек. Ылаңгыя партияның Кызыл хоорому айнык чамдык субботаларында хоорайның чонунга тускай лекцияларын планнап турда-дээ, партия организациалары өлкө ажылчы чонун багай организастап турарындан аңаа чон эвээш келир ийикке, чамдыкта дыңнакчыларның чылбаанындан лекция болбайн бээр таварылгалан турган.

СЭКП-ниң Улуг-Хем, Бай-Тайга, Таңды райкомнары, райкуускомнар ажылчы чонунуң дыштанылганын ажылчыг, утказынарлыг кылдыр организастаарыне иошкан ичкээнгейин салып турар.

Ажылчы чонунуң дыштанылганын организастаарыне чер-черде партия, профивиле, комсомол болгаш өске-дээ хей-ниити организациалары боттук хемчеглерин алыр херек. Ол болза алдарлыг беш чылаңы артык чылаңы планын сорулгаларын күүүсидиринге. В. И. Ленинни төрттүгүн хүнүнден бээр 100 чылаңын юбилейинге, Совет Тывааның 25 чылаңын байырлалын төлөпиг утнуур дээш алгылаан социалисттик хүлээлгелерин күүүсидиринге улуг умур-дузалыг хемчеглерин бирээзи дээрин утпас херек.

ОНААЛГАНЫ АЖЫРГАН

Ленинни юбилейге база Совет Тывааның 25 чыл оюнга күш-ажылты сөзү кылдыр Олар Алды-оол биле Сат Шой олар 10—12 тонна ситенин кезип белеткээрин хүлээ-генир. Чоюн-Хемиктин «Ис-ра» көдөз ажыл-агый арте-ляниң бо хойкуларын малын-чайгы ажаалдазын экижип-шаап, ийитиниң малынга ар-быш чөм белеткээринге күш-ажылчы үлүүн киригенир.

Сат Шой 18 тонна ситенин белеткеп, онаалгандан 6 тоннаын, Олар Алды-оол 13 тоннаын белеткеп, 3 тонна ситенин ажыргаткан. Белет-көө сараттарында хойку-лар камгалап кажаларын кылгандар. Олар ам көк-сууа болуп, сараттарында кир-жиш туралар.

М. СЕВЕР.

ПАРТИЯ

ОРГАНИЗАЦИАЛАРЫНДА

Хүлээлге күүсеттинер

Партияның Бүрү райкому-нун бюроз болуп эрткен. Аңаа районунуң совхоз, кол-хоттарының удуртукчуларын, партия организациаларының секретарынын, район органи-зациаларының удуртукчуларын олуртуктурган.

Көдөз ажыл-агый продукту-ларын күргөткө садып алышканынын, мал чөмө-риниң белеткелерин районда чуртук турарының байдалын райкомунуң бюроз хуулаш-кан. Ол дугайында ажыл-агый-лар удуртукчуларын дин-формациаларын бюроз дин-лаан.

Ленинни юбилейге болгаш Совет Тывааның 25 чыл оюнга уткуштур социалисттик чарык-чаа ажыл-агый, култура тур-гузушкунуң чедишкенин рай-комунуң көдөзүн ажил-ипчилери улам өстүрүп, күрүм мурун-га планын хүлээлгелерин хуусаа бетинде күүүсидир дээр-айн районунуң ажыл-агыйла-рынын удуртукчуларын бугу-реткен.

Райкомунуң бюрозунга пар-тия Тыва обкомунун бирги се-кретары ан Тока олуртуккан болгаш чүве чугаалаан.

Мурнакчыга шаңнал

Партияның Тожу райкому-нун бюрозунуң болгаш ажил-чы чоннар депутаттарынын район Совединиң күүүсечки ко-митетиниң каттышкан хураты районда мал чөмөриниң белеткелерин байдалын чуга-лажып көргөн. Ситен кезилде-иниң болгаш ситос салым-кымынын темпизин районда аң-дээ дүвүргөткө байдала де-пкээр артыпшаан турар деп кыла айткан. Августун 20-ге чедир ситен белеткел 44,8 ситос салымкыны чүлө 24,3 хуу күүүсидирген.

Районда мал чөмөрин белеткээр ол сес бригадалар бол-гаш эвеполар бар. Оларның аразында социалисттик чарык-чаа сөөлүгү түпкөз баугаар Тол-бузда комсомолчу-ажылдары-нын ийн дугаар бригаданы бирги черия элээш, партия райкомунуң болгаш райкуус-комуну ийиткээр ымпелти алган. Ол бригада ситен белет-келерин болгаш ситос салы-рынын чыл планын ажыр күү-сеткен.

СЭКП-ниң Улуг-Хем райкомунун бюрозунун болгаш райкуускомунуң хуралынын шийтири-биле кирип келгенин өзугаар, дүжүт ажаап алышкы-нын болгаш мал чөм белеткелерин талазы-биле ол районунуң моон адаанда мурнакчыларын рес-публиканың «Шын» солунунуң арында хүндүлөп самбыразын кирири болза:

ЖДАНОВ АТТЫГ КОЛХОЗ:

М. Конгар — тракторист-машинист, хүнде 9 гек-тарны кестирер нормазын 12 гектар чедирип турар.
В. Тайдин-оол — ситен бөлөр хүн нормазын 100—110 хуу чедирип турар.
Т. Хууракпай — сарат салыр хүн нормазын 120 хуу күүүсидир турар.
Н. Шадыр-оол — хүнде 30 гектарнын ситенин кес-тирер нормазын 40 гектар чедирип келген.

«УЛУГ-ХАЯ» СОВХОЗ:

Оюн Чорбаа — комбайнер, тараа кестиреринин хүн нормазын 105—110 хуу чедирип турар.

Темп нудулатпайн тургаш...

«Шын» солунуң рейд бри-гадазынын солунга үнгөн ма-териалында мал чөмөниң белеткелди Бай-Тайга районда четпес чуртук турарын айт-кан. Сөөлүгү уеде СЭКП рай-комунуң совет болгаш көдөз ажыл-агый органдары мал чөмө-риниң белеткелерин күш-тедирер талазы-биле ээзон хемчеглерин алган. Оң түн-нелинде, августун 21-де ме-дээ баугаар алырга, районда мал чөмө-риниң белеткел 58 хуу күүүсидирген. А чыгаар үн-гөн ситенин белеткелерин планга 1800 тонна турда, оң күүүсидир 2474 тонна болган.

Мал чөмөниң белеткелерин талазы-биле «Тазы» совхоз мурун турар, оң ол-ла ойге четпес оңу күүүсидирген—63 хуу. Совхозтун салбырларында—Бай-Тал мурун турар, мал чөмө-риниң белеткелерин 77 хуузу миде күүүсидир алган. Кукурузанын бо хүнерге че-дир 320 ажит гектары кес-кеп, ситостан. Бо ажилга чөлаачы К. Кокүдөй муру-ну олуртуккан.

Байырлалдыг үдээшкн

Кызылдың, Ан-Довуран-тын, Хову-Ансынын, Чадаза-нын, Тес-Хеминиң чугула-чу-гула туугларында Москваның, Ленинградтын, Пензаның сту-дентилери амыдал чалаан болгай. Оларның кызымаан, мога-шылага алыспазын, ыр-лап, таныылаарына таланты-лыын, эртем-билиглерин та-йылдырып, быжыг билгилер-биле чөмөгөнгенин бистин республиканың чону магадап чугаалажып турган.

Каш чылдар мурунда кур черлерин чагырып алырынга аныктар тура-сорукурун, эрес-наадырлыын көргүскөн. Ол чылдарда өөредилге чылын дозулукан студентилер, чайгы дыштанылганын туугларга амыдал эрттирип эгелзэн. Ол чагай чачыл улуг үнелдиг ап, чөм бүрүдө нөптөзөн. Ты-ва республиканың бугурукчу куштерин хөгжүдеринге үлү-гүзүн кириштирери-биле 7 дээди өөредилге чериниң муң ажыг ийиниг студентилерин

Малчыннар шаңнаарынын чаа чуруму

Күш-ажылга кончуг эки түндүктерин болгаш Россия Федерациянын малчын-нары бо чылдың август эге-лээш, кол ажал төлөвүнге немей натура шаңнаалар кыл-дыр мыйыстыг бода малдык-чыл хуралынын, хаан оолда-рып, хуралынын база алыр. А мал чөм белеткел турар хову ажылчыларын ситен, саван, даялы-чөмшүткелер-биле шаңнаар.

РСФСР-ниң көдөз ажыл-агый министрствозу чер-чер-иниң байдалын барымдалап турган, малчыннар биле та-

раакчыларга натура шаңна-дар тымыр талазы-биле кол-хоз, совхозтарга бээр чөмөк саналарын ажылчы чоннар депутаттарының Советтериниң ирай, область куускомнары-биле кады төлөвлзөн.

Малчыннарның ажил төлө-вириниң чаа чуруму чуга-лап бээр РСФСР-ниң көдөз ажыл-агый министрствозу-нун күш-ажылды организастаарынын болгаш ажал төлө-вириниң кол эргелелин на-чалыгы П. И. Федоровтан СЭТА-ны корреспондентин дээш.

Шаңнал тышкырынын чаа чуруму көдөз ажыл-ипчи-лерин ийиткел бугурулгенин-ге канчаар деткирлэ?

Натура-биле шаңнаалар тымыр дугайында шийтир малчыннарның болгаш тараа-жылдарын ажил-ипчин бугу-таа-биле боттук үнелээр, мы-йыстыг бода малдык, хаан-нын, койнуң баш санын көвү-дериңге оларын сомуурга-дыт болдурар сорулгалыг. Чи-жээлээр, түс шиктен бол-гаш хүнүгүз нааыраалардан 95 былаа алган санчылар ботта-рынын ажил-ипчи дээш бир ийинке ийн ажил былаа-биле шаңнадыр. А чаш малын 100 хуу өстүрүп алганнар үш ай-зыг былаа-биле шаңнадыр.

Эттир мал семпиртп турар леек кадарылар чаш малы-нын 92 хуууу эгелз эвезин онча доктуртуп алганда бы-заа алыр. Аңаа малдын де-нежин хонукта ортума-биле немештир семпиртириниң пла-нын күүүсеткен турарын, бо-данык, база барымдалаар.

Боттарының семпиртег малындан алган эдиз били-нынарыг болган малчыннар канчаар шаңнадыр?

Малдын баш санын онча кадаргаш, оң деңизин хон-укта ортума-биле немей се-мпиртириниң планын күүү-сеткенде, белеткел черинге эи-семс кылдыр дугаалаган мы-йыстыг бода малдын баш бу-рузунте олаштыр дигит дээш-биле 1 килограмм эгт-биле

Шаңнааларны көдөз ийи-лерин күүүсидир эгелээр өск өскө чаш мал-была, эгт-биле ийинке ашта-биле база тыл-болур.

Туртук 100 койдун 95 тур-гал алырдын ажыр эгелээр он хураганын-на бю-розия болгаш туртук 100 кой-нуң баш санындан ажыр өс-түрүп алган беш хураганы-нын-на бирээли хойкуларга халас берип турарын чөмтө-рзөн.

Маңаа орун турар. Чурунта—эң эки механизаторларның бирээзи Мангуш-Чош-өө. Бугурулге чериниң ол мурунда ажылчыны коммунисттик күш-ажылды шалычымы деп хүн-дулуг атты экилеп турар.

Г. СИРОТНИННИң ФОТОЛАРЫ.

СОЛУН ЛЕКЦИЯ

«Красноярскэлектрострой» трезиниң № 72 механизастат-тыг колхозуның бирги участогунуң коллектив ле-нини юбилейге уткуштур номчулгаларын калбартаан. Участоктук партия органи-зациалары секретары ан Ону-ров «Ленинни оруктап» деп те-малыг лекцияны номчул. Совет Тывааның 25 чылаңын дугурунда улус ажыл-агый-нын болган култура тур-гузушкунуң улуг чаартыла-тарының дугайын амыкты-ларга тайылдырып берип ту-рар.

ЧҮРЕКТИҢ ХАНЫЗЫНДАН

Румынияны Коммунисттик партиялары Чингине секрета-ры, Румыния Социалисттик Республиканы Күрүне Чөвү-лелин Ларгаз эл Николае Чаушеску болгаш Румыния Социалисттик Республиканы Министрлер Чөвүлелин Ларгаз эл Ион Георге Ма-уерге эштер Л. И. Бреж-нев, Н. В. Подгорный теле-грамча чуртуктап, фашисттик дараалдан хосталганын 25 чыл оюнга таварыштыр Рум-ынияның Коммунисттик пар-тиялары Топ Комитетинге, Күрүне Чөвүлелинге, Мин-истрлер Чөвүлелинге, бүгү ажылчы чоннарынга Совет Эвелелиниң Коммунисттик пар-тиялары Топ Комитетинге, СССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунуң, СССР-ниң Ми-

нистрлер Чөвүлелинги база бүгү совет уаустун омунаа-лап чүрөктүн ханызындан пизг байыр чедирген.

Совет кижилер румын улу-стун чедишкенин чүрөктүн ханызындан ооруп, со-циализмди күштерин быжы-лаарынын ниита херезге оларын кириген үлүг-хуу-зу кылдыр ол чедишкенин үнелеп турар.

Ам империализм күштер социалисттик чурттарын дем-катыштырылганын чангыс эвин үрзөр, оларын чарым-дыр деп орадалжып турда, СЭКП ТК болгаш Совет Чазак Варшава Керээниң органи-зациалары, Экономикти Ду-аалажыла Чөвүлелинги поли-тиктиг, экономиктиг, камгала-

кады ажыдажылааган улам калбарырынга, ханылаарын-га, дөдөсө социализмни ту-руштары улам быжыгаа-рынга бүтү хемчеглер-биле туза чедирер боттарынын сорулгазы деп көрүп турар.

Совет Эвелелиниң Комму-нисттик партиялары Топ Ко-митети болгаш СССР-ниң ча-заа Румыния Социалисттик Республика-биле найырап ха-рылааларын хөгжүдүп, бы-жылаарыне ленинч ула-зышканын чайгалап чон боттандырбышаан, СССР биле РСР-ниң уаустарынын, эрге-ажыктарына дүшүтүр, социа-лизмниң, коммунизмин ая-дур үлүг херезге бараан-дур, чайгалап чок марксес-

ти-ленинч үндээлиниг кыл-дыр ук ийн чуртук аразында кыдыр ажыдажылааган кал-барып, быжыгарыга эргежок чугула бүтү чүдүлдерин кызып турар деп, телеграммада дем-дегелзэн.

«Румынияны хосталганын» 25 чыл оюнуң турар-каадыг хүндүдө РКП-ниң Х съездинин тургускан чурт-тук материал-техниктиг баа-лаан калбарып, сайыраң-сайыраң талазы-биле, сайы-раңга социалисттик ийиткел-ди тургузар талазы-биле со-вухазаларын күүүсидиргенге дугу-дугу чедишкенин турган Румынияның Комму-нисттик партиялары, амы-ду-на румын уауска күзөд-лөсө—деп, телеграмманың түндүгүндө чугаалаан.

ПОЛИТИКТИГ АЖЫЛДЫҢ

ларның туснай хүнүн доктаа-
намы болур. Ая бүгүгүчү
сөөлүг иделээлиниң, четте-
дүгүг иделээлиниң, ала-
тооарының хүнү ныйдыр бол-
тоарына болгаш олу азыра-
кый партия, организациалар,
органнасыг бекте делээли
эрттири турар. Бо тедээ
биле Тандының, Чоюн-Хем-
чиктин, Эрзининч болгаш
Уугу-Хемич партия, органи-
зациалары элээн хемчеглер
алган.

Кулутура, чырадымышы,
глобал череринич четкиши,
калбарты болгаш материал-
дыг баазанын экижидер таа-
на-биле анылга республика,
чаралтыгына «Юдэге бед-
кулутура дээн» — деп уу-
чылдыг походу уугу роль
ойнаан. Ооң чаралтыгынаш
диз бээр бүдүн чартык чы-
гып иштиде уугу аяамды
кыдыр, ала-тоску ала-тоску
барык-ба бүгү колхозтарын
болгаш совхозтарын, уду-
шчулары бо айтырчыг, па-
тиякы өзү-биле коргон. На-
Хем, Бин-Хем, Танды, Уугу-
Хем, Чоюн-Хемчак районш
нын колдэ черделикче ку-

ка хуусаада күүсөдиринин ша-
арнын холун дамчып белег-
инин идиктер көрүштүг чараш

Бир ажыл-агыйның дуржулгазындан

...ина чүрлө бодунун «Тийлелес»
районунун курнакчы саямчы
да бажылаттырсаң, 19 илээки

НА. В. МОЛЬБЕНИЦ фотограф.

кан. Өөрөнп чоругуу-биз
холаштыр комсомол райко
мууд бирги секретары С. Ш
Ооржакты оз аякындан хос
тан. ВЛКСМ, райкомунуу
бирги секретарына Тэли ор
тумак школазынц өөредиги
эргелекчи турган Болат-оо
Чымбын сонгаал.

М. БЫРЛЫГ-КАРА.

◆ ◆ ◆

УИЛЕ өрткө үдүр хемзедде

Көрүдөңнүн бирги черин
Барыны Хемчик район ээ-
лээн. Тилекчиге 270 рубль
акша шаңналын тыйыскаан
Ийиги черин Кызыл хоорай-
алгаш, 225 рубль-биле, үшкү
черин Биш-Хем район ээ-
лээн, 180 рубль-биле шаңцап-
кан.

...хуусаада нүүсдиринийн ша-
...арнаа холуун дамчын белег-
...ийн идиктер көрүштүг чараш
...иймнэрийн бөлүн туурар.

